

OEFENING 5:

GEZAG ALS HET OPNEMEN VAN VERANTWOORDELIJKHEID VOOR DE WERELD

UITGAAN VAN GELIJKHEID

Situering	<p>Een grote uitdaging van het leerkracht-zijn is het gezagvol aanwezig zijn in de klas en het nastreven van een optimaal en efficiënt klasklimaat. Een competente leerkracht is namelijk iemand die adequaat omgaat met leerlingen in sociaal-economische probleemsituaties en de nodige opvoedkundige bekwaamheid heeft verworven in het omgaan met leerlingen met gedragsproblemen. Gezag is mogelijk op basis van de nodige deskundigheid, methoden en klasmanagement om een vruchtbaar en optimaal klasklimaat en werksfeer te creëren (voor elk kind).</p> <p>In de 'liefde voor het vak' neemt gezag echter de vorm aan van het opnemen van verantwoordelijkheid. De gezagvolle leerkracht neemt verantwoordelijk op voor de wereld ook al heeft hij of zij de wereld niet gemaakt (en soms anders gewild). De leerkracht moet daarom de wereld niet alleen kennen om deze te kunnen onderrichten, maar moet er vooral ook van houden. Het gezag van de leerkracht toont zich doorheen de bekommernis voor de leerstof, voor wat op tafel wordt gelegd en de klas wordt ingebracht. Het is doorheen de 'liefde voor het vak' dat de leerkracht kansen biedt om de interesse te wekken van het kind of de leerling. De gezagvolle leerkracht houdt dus altijd dat beetje meer van de wereld dan van de leerlingen.</p> <p>Indien de leerstof die men onderwijst van belang is en ertoe doet, dan kan het lukken dat men de interesse kan wekken van de leerlingen. Indien men echter niet bekommerd is om wat men onderwijst of afwezig is bij wat men zegt en vertelt, dan voelen de leerlingen dat (en rest er vaak niets anders dan met (onderhandelings)beloftes, soms ook dreigementen, hen tot medewerking te dwingen). Deze oefening is gericht op die (gezagvolle) houdingen en gedragingen waaruit blijkt dat de leerkracht 'iets te zeggen heeft'.</p>
Doelstelling(en)	<ul style="list-style-type: none">• Je kan een gezagvolle verhouding waarbij het gaat om de liefde van het vak onderscheiden van een houding die gericht is op het verhogen van het welbevinden van de leerling en/of het optimaliseren van de klassfeer.• Je kan een verhouding die uitgaat van gelijkheid onderscheiden van een houding die uitgaat van de onwetendheid van de leerling en van de wetendheid van de leerkracht.• Je kan een aantal concrete situaties en gebeurtenissen aanduiden waarin het gezag van de leerkracht naar voren komt.

<p>Opdracht en instructies</p>	<p><i>Opdracht</i></p> <p>Lees in het glossarium de ervaring die je vindt onder de term 'gelijkheid' en 'gezag'. Neem contact op met een school om enkele lessen te mogen bijwonen. Zorg dat je minstens één praktijkles kan bijwonen in een BSO, TSO of KSO-richting ofwel enkele uren in het kleuteronderwijs (ongeacht de opleiding die je volgt).</p> <p><i>Instructies</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Noteer welke woorden, uitspraken en handelingen uitdrukking geven aan een gezagvolle houding die uitgaat van de onwetendheid van leerlingen. Bijvoorbeeld: De klas is erg rumoerig en de leerkracht roept met terechtwijzende blik: "Jullie weten toch zelf hoe vervelend het is om voor een klas te staan die niet luistert, dus waarom luisteren jullie niet naar mij, ... ik ben jullie moeder toch niet die moet zeggen hoe jullie je moeten gedragen." Bijvoorbeeld: De kleuter heeft voor de tweede keer die dag een plasongelukje. De juf haalt onbegrijpend en misnoegd haar schouders op en spreekt de kleuter aan met de woorden: "Dat is niet netjes van jou, jij bent net een baby! Als jij nog een keertje in je broek doet dan moet ik je terug bij de peuters zetten want hier heb ik geen tijd voor." Wanneer de kleuter op het einde van de dag nog een ongelukje krijgt, grijpt ze hem vast en brengt hem voor het laatste halfuur van de schooldag naar de onthaalklas. ○ Noteer welke woorden, uitspraken en handelingen uitdrukking geven aan een gezagvolle verhouding die uitgaat van gelijkheid en verantwoordelijkheid voor de wereld. Bijvoorbeeld: Een leerling legt zijn hoofd neer op de bank en zucht, "ik snap er niets van en kan het niet alleen" waarop de leerkracht naast hem komt te staan, hij samen de opdracht doorneemt en zegt: "Ik weet dat <i>jij</i> dat kan, en nu ga je dat aan mij laten zien."
<p>Evaluatie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Van belang is dat het om een precieze weergave van de houdingen en de uitspraken gaat . • Uit de waarnemingen en registraties blijkt duidelijk dat men een onderscheid kan maken tussen enerzijds (beoordelende en afstandelijke) woorden en houdingen die uitgaan van een niet-weten of een zich niet (weten) te gedragen kind en leerling (en de positie van het kind/leerling bevestigen als onmondig) en anderzijds liefdevolle verhoudingen en woorden die uitgaan van gelijkheid en een kans of gelegenheid bieden aan de leerlingen/kinderen om op een andere manier naar zichzelf te kijken.
<p>Oefenmateriaal</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Document: <i>Beroepsprofiel van de leerkracht</i> • Voorbereidende literatuur: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pennac, D. (2008). <i>Schoolpijn</i>. Amsterdam: Meulenhoff. ▪ Rancière, J.J. (2007). <i>De onwetende meester. Vijf lessen over intellectuele emancipatie</i>. [vertaald door Jan Masschelein]. Leuven: Acco.

- | | |
|--|--|
| | <ul style="list-style-type: none">▪ Arendt, H. (1994). De crisis van de opvoeding. In H. Arendt, <i>Tussen verleden en toekomst. Vier oefeningen in politiek denken</i> (pp. 101-123), Leuven/Apeldoorn: Garant. |
|--|--|